

Copyright © 2021 by Michelle Zauner

All rights reserved. Published in the United States by Alfred A. Knopf, a division of Penguin Random House LLC, New York, and distributed in Canada by Penguin Random House Canada Limited, Toronto.

Romanian Translation Copyright © 2024 by Alice Books  
Toate drepturile rezervate.

---

**Corectură:** Lucia Popovici

**ALICE BOOKS**

Valea Lupului, Iași  
www.alicebooks.ro  
hello@alicebooks.ro  
Telefon: 0751 54 02 02

---

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**ZAUNER, MICHELLE**

**În lacrimi la H Mart** / Michelle Zauner; trad. din lb. engleză și note de Diana Lupu. - Valea Lupului: Alice Books, 2024  
ISBN 978-630-6676-00-2

I. Lupu, Diana (trad.; note)

821.111

**Michelle Zauner**

**În lacrimi  
la H Mart**

Traducere din limba engleză  
și note de Diana Lupu



2024

Mulțumiri lui Michael Agger și revistei *The New Yorker* pentru șansa uriașă pe care mi-au oferit-o și care a demarat *În lacrimi la H Mart*.

Mulțumiri lui Ryan Matteson pentru încrederea neobosită în valoarea mea.

Mulțumiri lui Maangchi pentru că și-a împărtășit bogatele cunoștințe cu întreaga lume. Ești o lumină care i-a călăuzit pe mulți care căutau să se conecteze și să înțeleagă. Îți sunt recunoscătoare pentru căldura și generozitatea ta.

Mulțumiri lui Adam Schatz și Noah Yoo pentru timpul prețios pe care mi l-au acordat și comentariile judicioase.

Mulțumiri mătușii Nami, care m-a acceptat cu brațele deschise, deși ar fi fost mai ușor să-mi întoarcă spatele. A fost o bucurie că ne-am apropiat atât de mult în ultimii ani, deși totul a pornit de la suferința noastră comună. Sunt conștientă de câte lucruri mi-ai oferit și voi păstra cu sfințenie toată viața amintirile pe care mi le-ai împărtășit. Sunt legături de sânge.

Mulțumiri lui Emo Boo, Esther și Seong Young, ultimii rămași din familia mea coreeană. Mulțumiri lui Fran și Joe Bradley, noua mea familie.

Și, mai presus de toate, mulțumiri lui Peter Bradley, care a îndurat atâtea toane din partea mea de-a lungul acestei cărți și mi-a temperat și suportat multe episoade de megalomanie și de neagră deznădejde provocate de scrierea ei. Ce privilegiu să te am drept prim cititor, redactor și partener ideal! Cum de-am avut norocul să te păcălesc să mă iei de nevastă? Ador totul la tine. Ție îți mulțumesc cel mai mult.

## Cuprins

1. În lacrimi la H Mart . . . . .	7
2. Păstrează-ți lacrimile . . . . .	19
3. Pliul . . . . .	36
4. Tipic newyorkez . . . . .	52
5. Unde e vinul? . . . . .	69
6. Materie întunecată . . . . .	94
7. Medicamente . . . . .	109
8. <i>Unni</i> . . . . .	128
9. Unde mergem? . . . . .	150
10. Viață și moarte . . . . .	165
11. Ce preaplin de minunăție tempestuoasă nu se ascunde în tine? . . . . .	179
12. Lege și ordine . . . . .	200
13. O lovitură grea . . . . .	205
14. Încântătoare . . . . .	217
15. Inima mea va bate în continuare . . . . .	233
16. <i>Jatjuk</i> . . . . .	250
17. Un mic topor. . . . .	263
18. Eu și Maangchi . . . . .	284
19. Frigiderul de <i>kimchi</i> . . . . .	298
20. Coffee Hanjan . . . . .	313
<i>Mulțumiri</i> . . . . .	329

· 1 ·

## În lacrimi la H Mart

De când a murit mama, plâng la H Mart.

H Mart este un lanț de supermarketuri specializate în produse alimentare asiatice. *H* vine de la „*han ah reum*”, o expresie coreeană a cărei traducere aproximativă este „cu brațele pline”. La H Mart se bulucesc tinerii veniți la studii în SUA după marca de tăieței instant care le amintește de acasă. De aici cumpără familiile coreene paste de orez pentru *tteokguk*, supă de vită cu paste de orez care se servește de Anul Nou. E singurul loc unde poți găsi o cuvă uriașă de usturoi gata curățat, pentru că e singurul loc care înțelege cu adevărat de cât usturoi ai nevoie pentru mâncărurile pe care le consumă ai tăi. H Mart înseamnă libertate față de raionul de „produse exotice” de la supermarketurile obișnuite. Aici fasolea Goya nu e așezată lângă

sticlele de sriracha. În schimb, e posibil să mă găsiți plângând lângă frigiderele cu *banchan*, aducându-mi aminte de ouăle marinate în sos de soia ale mamei și de supa ei rece de ridiche albă. Sau la raionul de produse congelate, cu ditamai pachetul de foi pentru colțunași în mână, gândindu-mă la toate orele pe care le-am petrecut cu mama la masa din bucătărie, umplând aluatul subțire cu carne tocată de porc și cepșoară. Sau plângând în hohote lângă rafturile cu conserve, întrebându-mă: „Mai sunt oare coreeancă dacă nu mai am pe cine să sun și să întreb ce marcă de alge cumpăram pe vremuri?”.

Dat fiind că am crescut în America cu un tată alb și o mamă coreeancă, m-am bazat mereu pe mama pentru accesul la tradițiile coreene. Deși nu m-a învățat propriu-zis să gătesc (coreenii dezaprobă cantitățile precise și îți oferă instrucțiuni criptice, de tipul „adaugă ulei de susan până iese ca al mamei”), m-a crescut cu o poftă de mâncare incontestabil coreeană, adică o venerație pentru mâncarea bună și o predispoziție pentru mâncatul pe fond nervos. Eram pretențioși cu privire la tot: *kimchi*-ul trebuia să fie acru la perfecție, iar fleica de porc la grătar, crocantă la perfecție; tocanele trebuiau să fie clocotite, altfel erau considerate necomestibile. Ideea de a pregăti dinainte mesele pentru toată săptămâna era un afront ridicol la adresa stilului nostru de viață. Mâncam ce aveam chef în ziua respectivă. Dacă voiam să mâncăm tocană cu *kimchi* trei

săptămâni la rând, ne desfătam cu ea până ni se făcea poftă de altceva. Mâncam în funcție de anotimp și de sărbători.

Când venea primăvara și se schimba vremea, scoțeam reșoul afară și prăjeam felii de fleică proaspătă pe terasă. De ziua mea mâncam *miyeok-guk*, o supă consistentă cu alge, plină de substanțe nutritive, care li se recomandă lăuzelor și pe care coreenii o mănâncă prin tradiție de ziua lor ca să-și cinstească mamele.

Mama își exprima dragostea prin mâncare. Indiferent cât de critică sau de crudă părea uneori – îmboldindu-mă întruna să mă ridic la înălțimea așteptărilor ei inflexibile –, simțeam mereu afecțiunea ei emanând din pachetele pe care mi le punea pentru școală și mâncărurile pe care mi le pregătea exact după gustul meu. Abia pot lega două vorbe în coreeană, dar la H Mart am impresia că vorbesc limba fluent. Pipăi produsele și le rostesc numele cu voce tare – pe pene galben *chamoe*, *danmuji*. Îmi încarc căruciorul cu toate gustările pe al căror ambalaj lucios e un personaj cunoscut din desenele animate. Îmi amintesc cum m-a învățat mama să împăturesc cartonașul din pungile de Jolly Pong și să-l folosesc ca lingură ca să-mi îndes în gură pufarinele cu caramel și cum, inevitabil, îmi cădeau pe piept și se împrăștiau peste tot în mașină. Îmi aduc aminte de gustările pe care îmi povestea mama că le mânca în copilărie și cum încercam să mi-o imaginez

la vârsta mea. Voiam să-mi placă și mie tot ce-i plăcea ei, să fiu întruchiparea ei perfectă.

Durerea vine în valuri, declanșată de obicei de ceva întâmplător. Pot să rămân imposibilă în timp ce vă povestesc ce simțeam când vedeam că îi cad smocuri de păr în cadă sau despre cele cinci săptămâni în care am dormit doar prin spitale, dar, când văd la H Mart un copil cu câte un pachet de *ppeongtwigi* în fiecare mână, clachez. Acele rondelule de orez expandat au fost copilăria mea, o perioadă mai fericită când mama trăia încă și ronțăiam împreună roțițele ca de polistiren după ce veneam de la ore, rupându-le în boboțe care ni se topeau pe limbă ca zahărul.

Plâng când văd o bunică coreeancă mâncând tăieței cu fructe de mare în zona de restaurante și punând capetele creveților și cochiliile midiilor pe capacul bolului de metal pentru orez al fetei ei. Părul alb încrețit, pomeții care îi ies în evidență ca două piersici, sprâncenele tatuate care capătă o nuanță ruginie pe măsură ce vopseaua se estompează. Mă întreb cum ar fi arătat mama la șaptezeci de ani, dacă ar fi ajuns să-și facă și ea permanent, ca toate bunicile coreence, de parcă ar fi înscris în evoluția rasei noastre. Ne văd braț la braț, ea, micuță, sprijinindu-se de mine când urcăm cu scara rulantă până la zona de restaurante. Amândouă îmbrăcate în negru, „ca la New York”, ar zice ea, imaginea ei despre New York fiind încă legată de perioada *Mic-dejun la Tiffany*. Ea ar purta geanta Chanel din piele matlasată pe care și-a dorit-o toată viața în

locul imitațiilor pe care le cumpăra pe străduțele doșnice din Itaewon. Ar avea mâinile și fața puțin lipicioase de la cremele antiîmbătrânire QVC. Ar fi încălțată cu niște bascheți înalți, cu platformă, cu care nu aș fi de acord. „Michelle, toate vedetele din Coreea poartă așa ceva.” Mi-ar lua scamele de pe haină și m-ar bate la cap – că nu stau dreaptă, că-mi trebuie o pereche nouă de pantofi, că ar trebui să mă apuc să folosesc tratamentul cu ulei de argan pe care mi l-a cumpărat –, dar am fi împreună.

Sinceră să fiu, simt și multă furie. Sunt furioasă pe această doamnă coreeancă în vârstă pe care nu o cunosc, pentru că ea e încă în viață, pe când mama nu, de parcă supraviețuirea acestei străine ar avea vreo legătură cu moartea mamei. Sunt furioasă că o persoană de vârsta mamei poate să aibă încă mamă. De ce ea e aici și își mănâncă zgomotos tăieții picanți *jjamppong*, pe când mama nu? Cred că simt și alții același lucru. Viața e nedreaptă, iar uneori te ajută să dai în mod irațional vina pe cineva.

Câteodată mă simt de parcă am fost închisă într-o încăpere fără uși. De fiecare dată când îmi amintesc că mama a murit, parcă mă lovesc de un zid care nu cedează. Nu există ieșire, doar o suprafață dură de care mă izbesc încontinuu, ca o aducere-aminte a faptului imuabil că n-o s-o mai văd niciodată.

Supermarketurile H Mart sunt situate de obicei la marginea orașului și sunt o alternativă la centrele

comerciale obișnuite, cu magazine și restaurante asiatice întotdeauna superioare celor aflate mai aproape de centru. Vorbim de restaurante coreene unde îți se înghesuie atâtea garnituri *banchan* pe masă, încât ești silit să începi un joc nesfârșit de jenga pe orizontală cu douăsprezece farfurioare de anșoa trase la wok, castraveți umpluți și murături de toate felurile. Nu e ca la cantina cu mâncare asiatică *fusion* de lângă birou, unde pun ardei gras în *bibimbap* și se uită urât la tine când mai ceri o porție de muguri de soia ofiliți. Aici e pe bune.

Știi că te îndrepti în direcția corectă datorită indicatoarelor de pe parcurs. Pe măsură ce îți continui pelerinajul, scrisul de pe magazine este înlocuit treptat cu simboluri pe care s-ar putea să nu fii în stare să le citești. E momentul în care cunoștințele mele elementare de coreeană sunt puse la încercare: cât de repede reușesc să pronunț vocalele în timp ce trec cu mașina pe lângă ele? Am mers mai bine de șase ani la lecții de coreeană în fiecare vineri și cu atât am rămas. Sunt în stare să citesc că aici e o biserică, dincolo un magazin de optică sau o bancă. Mai mergem câteva străzi și ajungem în interior. Brusc, e o altă țară. Toată lumea e asiatică, o puzderie de dialecte se întretaie ca niște fire telefonice invizibile, singurele cuvinte englezești sunt SUPE și BĂUTURI ALCOOLICE, toate îngropate sub un hățiş de glife și de grafeme, însoțite de un tigru din *anime* sau un hotdog care dansează.

În interiorul unui complex H Mart se află mereu o zonă de restaurante, un magazin de electrocasnice și o farmacie. De obicei există un raion de cosmetice de unde poți cumpăra farduri coreene și creme cu mucină de melc sau ulei de caviar ori măști hidratante pe care scrie vag că sunt cu „placentă”. (A cui placentă? Cine știe?) Există de obicei și o patiserie pseudofranțuzească unde găsești cafea slabă, *bubble tea* și o mare varietate de prăjituri lucioase care par întotdeauna mult mai delicioase decât sunt de fapt.

Centrul comercial H Mart la care merg acum e în Elkins Park, un oraș din nord-estul Philadelphiei. Am obiceiul să merg acolo la ora prânzului în weekend, să-mi fac cumpărăturile pentru toată săptămâna, iar seara să gătesc ce mă inspiră din belșugul adus acasă. Complexul din Elkins Park are două niveluri: jos e magazinul propriu-zis, iar deasupra e zona de restaurante. Sus sunt nenumărate chioșcuri unde se servesc diverse feluri de mâncare. La unul se vinde doar sushi, la altul, doar mâncare chinezească. Altul e specializat în *jjigae*, supe coreene clocotite servite în oale tradiționale de lut numite *ttukbaegi*, care fac oficiu de cazane miniaturale, astfel încât supa clocotește și la zece minute după ce a fost pusă pe masă. Există și un chioșc cu mâncare coreeană unde se servește ramen coreean (în esență, tăieței instant Shin Cup cu ou deasupra); colțunași uriași la abur, dintr-un aluat gros umplut până la refuz cu carne de porc și tăieței transparent; și *tteokbokki*, mici paste

cilindrice de orez fierte în supă cu batonașe din pastă de pește, ardei iute și *gochujang*, o pastă dulce-picantă care reprezintă unul dintre cele trei sosuri principale folosite în majoritatea preparatelor coreene. În cele din urmă, preferatul meu: chioșcul cu preparate *fusion* coreeano-chinezești, unde găsești *tangsuyuk* – porc dulce-acrișor cu portocale –, supă cu tăieței și fructe de mare, precum și tăieței cu fasole neagră.

Zona de restaurante e locul perfect unde să te uiți la oameni în timp ce mănânci cu zgomot tăieței *jjajangmyeon* unsuroși și sărați. Mă gândesc la rudele mele din Coreea, pe vremea când trăiau încă, și cum, când ajungeam cu mama la Seoul după un zbor de paisprezece ore dinspre SUA, prima dată mâncam preparate coreeano-chinezești. La douăzeci de minute după ce suna mătușa mea să comande, la interfon se auzea *Für Elise*, iar apoi apărea un bărbat cu cască, abia coborât de pe motocicletă, cu o cutie uriașă de metal în mână. Dădea capacul la o parte și ne punea în față boluri umplute până la refuz cu tăieței și carne de porc pane, prăjită în baie de ulei, cu sosul aromat alături. Folia de plastic de deasupra era concavă și plină de picături de condens. O dădeam la o parte și picuram sosul negru, gros peste tăieței și sosul portocaliu, lucios și lipicios peste carnea de porc. Stăteam turcește pe pardoseala rece de marmură, sorbind zgomotos tăieței și întinzându-ne să luăm din toate. Mama, bunica și mătușile mele sporovăiau în coreeană, iar eu mâncam și ascultam,

fără să înțeleg nimic, sâcâind-o din când în când pe mama și rugând-o să-mi traducă.

Mă întreb câți oameni de la H Mart duc dorul rudelor. Câți se gândesc la ele când duc înapoi tăvile de la diferite chioșcuri. Dacă iau masa aici ca să se simtă conectați, să-și cinstească familia prin mâncare. Care dintre ei n-au reușit să ajungă acasă anul acesta sau în ultimii zece ani? Care dintre ei sunt ca mine și simt lipsa celor care au dispărut pe vecie din viața lor?

La o masă e un grup de elevi chinezi, veniți fără familie să studieze în America. S-au strâns în gașcă și au luat autobuzul, cale de patruzeci și cinci de minute în afara orașului, într-o țară străină, ca să mănânce colțunași umpluți cu supă. La altă masă, trei generații de coreence mănâncă trei tipuri de tocană: fiica, mama și bunica iau cu lingura una din bolul celeilalte, se întind peste tăvi și șterpelesc cu bețișoarele din garniturile comesenelor. Niciuna dintre ele nu ține cont și nu se gândește nici măcar în treacăt la conceptul de spațiu personal.

E și un tânăr alb cu familia lui. Chicotesc în timp ce încearcă să pronunțe cuvintele din meniu. Fiul le explică părinților felurile pe care le-au comandat. Poate a stat ca militar în Seoul sau a predat engleza în străinătate. Poate e singurul din familie care are pașaport. Poate acesta va fi momentul în care ai lui vor decide că e cazul să călătorească și să descopere ei înșiși toate aceste lucruri.

E și un tip asiatic care își uluiește iubita, prezentându-i o lume nouă de arome și de texturi. Îi arată cum să mănânce *mul naengmyeon*, o supă rece cu tăieței care are gust mai bun dacă îi adaugi întâi oțet și muștar picant. Îi povestește cum au ajuns părinții lui în această țară, cum se uita la mama lui când gătea această mâncare acasă. Mama lui nu punea dovlecel în supă, ci ridichi. Un bătrân merge șontăcând până la o masă vecină ca să comande terciul cu pui și ginseng pe care probabil îl mănâncă aici zilnic. Soneriile cheamă clienții să-și ridice comenzile. În spatele tejghelelor, femeile cu șepci fără calotă muncesc fără să se oprească.

E un loc superb, sacru, plin de oameni din toată lumea care au fost strămutați într-o țară străină, fiecare cu povestea lui. De unde au venit și cât drum au bătut până aici? De ce sunt toți aici? Au venit după galangal, care nu se găsește la niciun supermarket american, ca să facă acel curry indonezian care îi place tatei? Să cumpere prăjituri de orez ca să serbeze Jesa și să comemoreze moartea cuiva drag? Ca să-și ostoiască pofta de *tteokbokki* într-o zi ploioasă, fiindcă și-au amintit de ce-au mâncat într-o noapte târziu, la beție, la o tarabă *pojangmacha* din Myeong-dong?

Nu ne vorbim. Nici măcar nu ne aruncăm o privire cu subînțeles. Mâncăm în tăcere. Dar știu că ne aflăm toți aici din același motiv. Toți căutăm o frântură de „acasă”, un crâmpei din noi înșine. Îi căutăm gustul în mâncarea pe care o comandăm și în ingredientele pe

care le cumpărăm. Apoi ne despărțim. Ducem cumpărăturile în camerele noastre de cămin sau în bucătăriile caselor din suburbii și gătim mâncarea pe care n-am fi putut s-o facem fără acest drum. Ce căutăm noi nu se găsește la Trader Joe's. La H Mart oamenii se adună sub același acoperiș plin de miresme, încredințați că aici vor găsi ceva imposibil de obținut în altă parte.

În zona de restaurante de la H Mart mă regăsesc pe mine în timp ce caut primul capitol al poveștii pe care vreau să o spun despre mama. Stau lângă o mamă coreeancă și fiul ei, care au ocupat fără să știe masa de lângă plângăcioasă. Băiatul aduce ascultător tacâmuri pentru amândoi și le pune pe șervețele. El mănâncă orez prăjit, iar mama lui a comandat *seolleongtang*, supă din oase de vită. Băiatul are în jur de douăzeci de ani, dar mama lui tot îi dă instrucțiuni cum să mănânce, cum făcea și mama. „Înmoaie ceapa în pastă.” „Nu pune prea mult *gochujang*, că o să fie prea sărat.” „De ce nu mănânci mugurii de soia?” Uneori, cicăleala continuă mă irita. Femeie, lasă-mă să mănânc liniștită! Dar, de cele mai multe ori, știam că e manifestarea supremă a afecțiunii unei coreence și prețuiam acea dragoste. O dragoste pe care aș da orice s-o recuperez.

Mama pune bucăți de vită din lingura ei în cea a băiatului. Acesta e tăcut, pare obosit și nu prea vorbește cu ea. Aș vrea să-i spun ce dor îmi e de mama. Că ar trebui să fie amabil cu mama lui, să nu uite că viața se poate sfârși într-o clipită și că ar putea oricând să rămână